

Onder het winnen van ruimte voor economische ontwikkeling valt ook de instelling van een orgaan van veertig mannen, de 'Veertigen' genoemd en later omgevormd tot de vroedschap. In 1435 stelde Philips de Goede op verzoek van het stadsbestuur dit lichaam in voor de duur van een jaar, in 1436 nogmaals tot wederopzeggens¹²).

Dit lichaam is niet in het leven geroepen als een bestuurscollege. Om te beginnen is er bij de samenstelling alleen sprake van de *rijkste* en niet van de vroedste inwoners, al waren vóór die tijd, reeds in 1373, bij belangrijke beslissingen de rijkste *en de vroedste* inwoners als adviseurs door het stadsbestuur geraadpleegd of mee in de besluitvorming betrokken, nog bij het afhoren van de stadsrekening in 1430. Dat nu alleen veertig van de rijkste ingezetenen werden benoemd sproot voort uit de motivering van het verzoek om dit orgaan: de stad was in financiële en economische moeilijkheden geraakt en de Veertigen moesten nu, door persoonlijke bereidheid om gelden te fourneren voor het aflossen van leningen, haar positie redden. Daarvoor had men kapitaalkrachtige burgers nodig. Ze moesten uit hun midden vier tresoriers benoemen, die gerechtigd waren tot ontvangst en uitgaaf onder verantwoordingsplicht aan baljuw en gerecht. Het college kreeg verder geen recht tot het doen van benoemingen van de eigenlijke bestuurders, de schepenen en de burgemeesters; dit werd in 1440 door Philips duidelijk apart geregeld, waarbij hij het nadrukkelijk aan zichzelf hield. De Veertigen zijn dan ook niet als een bestuurlijk college opgericht, laat staan dat het een democratisch gekozen vertegenwoordigend lichaam zou zijn geweest. Een vergelijkbare maar toch weer andere ontwikkeling vindt men in de steden Haarlem, Leiden, Delft, Amsterdam, Gouda en Schiedam; het aantal leden is daar ook niet steeds veertig¹³).

Wel valt er te Rotterdam een tendens in de richting van een bestuurscollege waar te nemen. Dat is logisch, want veel bestuurlijke aangelegenheden hebben financiële aspecten en daarin werd het college van Veertig steeds geraadpleegd. En mogelijk werden de rijksten ook hier voor de wijsten gehouden, naar de regels van Chaucer, die in zijn 'Canterbury tales' de vertelling van de schipper aldus laat beginnen:

Een koopman wijlen woond' in Sint Denijs,
die rijk was; en dus hield men hem voor wijs¹⁴).

In 1479 is deze ontwikkeling een stap verder gekomen. Op